

Synopse přednášky **LIDÉ NA CESTÁCH**

Téma **VANDROVNÍ TOVARYŠI**

- Na rozdíl od jiných profesí, kde pracovní migrace trvalou součástí provozování povolání, zde jiné: jen **časově omezená perioda v rámci profesního vzdělávání řemeslníků**, cesta tedy není se zbožím, službou či jinak zázákazníkem, ale za mistrem a vzděláním.
- Vandr konstituoval spolu s rozvojem institucionální povahy cechovních řemesel od konce středověku, učeň → tovaryš → mistr, od 16. století běžná součást profesního vzdělávání.
- Kategorie vandrovních tovaryšů (mladší, starší, kárníci).
- Délka vandru proměnlivá, liší dle jednotlivých druhů řemesel i regulí, trasy dle jednotlivých řemesel (každé mělo vybraná místa, pověstná řemeslnická centra atd.).
- Nutnost vybavení dokumenty, doklady tovaryšů na vandru: *rajsepas*, *kundšaft*, později vandrovní knížka / Wanderbuch, bez dokladů obviňování z potulky a žebrání.
- Organizační a podpůrná role řemeslnických cechů.
- Řemesla šenkovní a nešenkovní.
- Herberk / šenk / cechovna, útočiště a útulek na cestách, do doby zajištění stálého místa v lokalitě, hierarchické uspořádání, formální a neformální pravidla fungování, zvyklosti a rituály při příchodu a odchodu.
- Podmínky cest vandrovních tovaryšů a jejich nástrahy.
- Po zrušení cechů záštita v řemeslnických a živnostenských společenstvích – převzala povinnost vzdělávání dorostu.
- Po 1859 nárůst počtu vandrovních tovaryšů – padla restriktivní omezení cechů, zároveň konkurence tovární výroby.
- Specifický sociální status vandrovních.
- Krize a úpadek vandru s rozvojem tovární výroby a vytvořením hranic po roce 1918.

Literatura k dalšímu studiu:

- ▣ **STOKLÁSKOVÁ, Z.:** „... neboť je léto a milo vandrovatí.“ *Vandrovní tovaryši a státní instituce*. In: Pocta Janu Janákovi. Brno 2002, s. 347–354.
- ▣ **ŠTIESS, B.:** *Pestré cesty cínařského tovaryše v 19. století*. Český lid 56, 1969, s. 242–243.

Edice vzpomínek

- ▣ **PŠENIČKA, J.:** *Z Čech do Vídně. Životní vzpomínky kováře Josefa Pšeničky*. Brno 2001.
- ▣ **BEER, A.:** *Na vandru*. Praha 1973.
- ▣ **FUNDER, L.:** *Aus meinem Burschenleben. Gesellenwanderung und Brautwanderung eines Grazer Zuckerbäckers 1862-1869*. Wien – Köln – Weimar 2000.

Doporučuji přečíst pasáž z Pšeničkových vzpomínek vztahující se k vandrovním létům: s. 40–52.